

Utvärdering av personalutbildningen inom Framtid Stockholm Våga Vara Viktig på HVB-hem

Citera gärna Centrum för epidemiologi och samhällsmedicins rapporter, men glöm inte att uppge källan. Bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten. Det innebär att du måste ha upphovsmannens tillstånd för att använda dem.

Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin

Box 1497, 171 29 Solna

ces@sll.se

Författare: Carin Engström

Stockholm februari 2017

www.folkhalsoguiden.se

Innehåll

Inledning	4
Kunskap	5
Möjlighet till att tillämpa.....	6
Praktisk tillämpning	10
Nyttan med utbildningen	14
Sammanfattning.....	16

Inledning

Under 2016 har Länsstyrelsen i Stockholms län stöttat ett projekt för kompetensutveckling till personal på boenden för ensamkommande barn och unga. Syftet med projektet var att stärka de viktiga vuxna som arbetar i ungdomarnas omsorgsmiljö för att förebygga, tidigt upptäcka och kunna hantera temana ANDT (alkohol, narkotika, dopning och tobak), fysisk, psykisk och sexuell hälsa, sexuell exploatering och människohandel. Projektet, *Våga vara viktig*, genomfördes av Stockholms stad/Framtid Stockholm och går att läsa mer om i rapporten: *Våga vara viktig*. En utbildning om förebyggande arbete med ungdomar i deras omsorgsmiljö (återfinns på Länsstyrelsens webbplats). Länsstyrelsen gav Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES) i uppdrag att följa upp utbildningen.

Utbildningen "Våga vara viktig", riktad till personal på HVB-hem, har utvärderats med hjälp av en för- och en efterenkät riktad till de som deltagit i utbildningen. Deltagande var frivilligt.

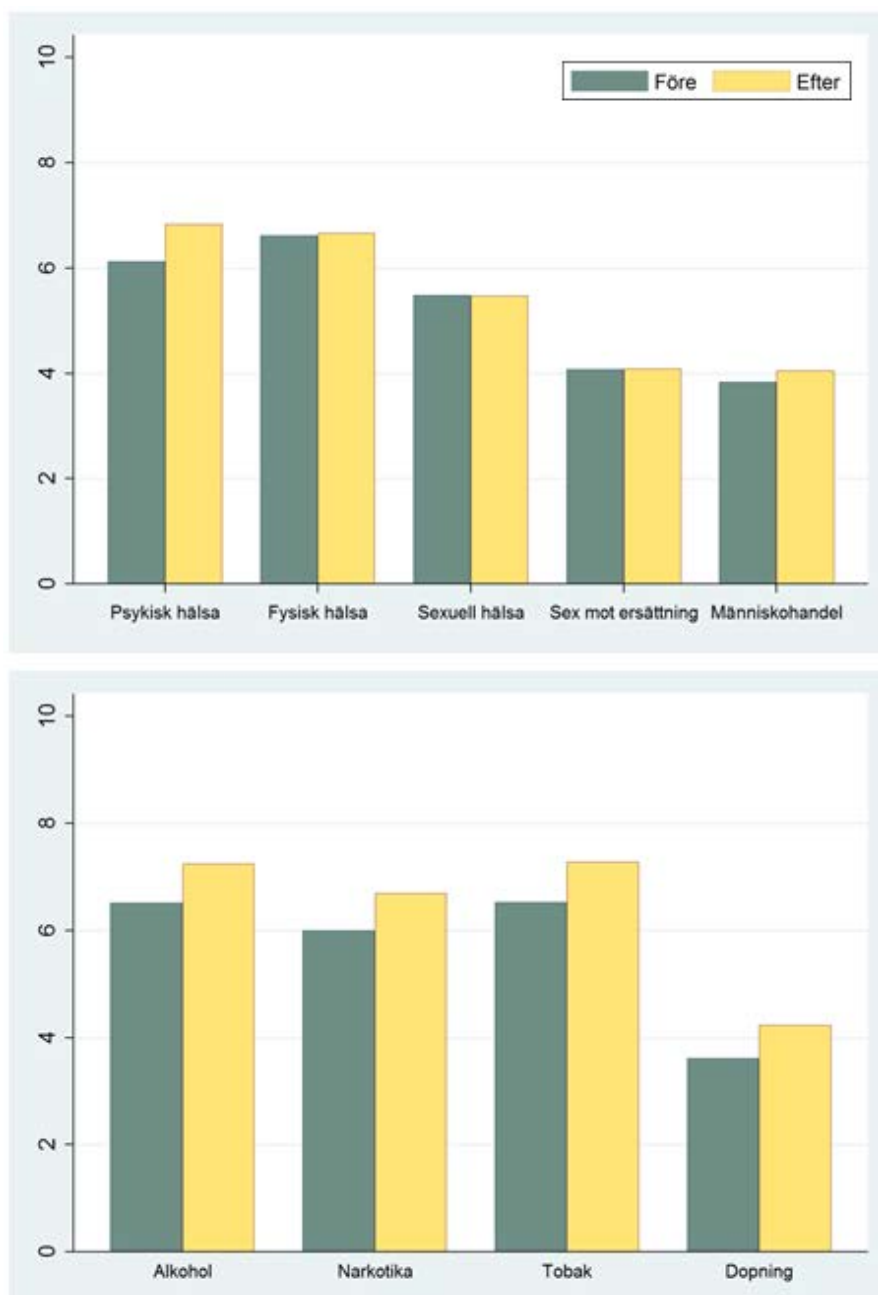
Utbildningen gavs till personal från 6 HVB-hem, varav ett genomförde en omorganisation mellan första utbildningstillfället och uppföljningsdagen. Förenkäten, som besvarades i samband med första utbildningstillfället, fylldes i av 51 av de 53 personer som deltog den dagen. Efterenkäten besvarades i samband med en halvdagsuppföljning cirka 5 veckor senare. Av de 53 personer som deltog vid första tillfället, deltog 38 även vid uppföljningsdagen. Av dem svarade 37 på enkäten. Tretton utblev på grund av sjukdom och två av andra anledningar.

Få av skillnaderna i svar mellan före- och efterenkäten är signifikanta enligt Mann-Whitney rangsumma test (non-parametric), vilket markeras i diagrammen med en stjärna. Skillnaderna i svarsantal och osäkerheten kring i vilken utsträckning de 37 som svarat skiljer sig i från de 15 som inte svarat gör att det är svårt att dra tydliga slutsatser kring förändringarna i svar mellan de två enkäterna. Resultaten redovisas nedan. De är uppdelade i fyra avsnitt som berör "Kunskap", "Möjlighet att tillämpa", "Praktisk tillämpning" samt "Upplevd nytta av utbildningen".

Under rubrikerna "Kunskap", "Möjlighet att tillämpa" samt i viss mån "Praktisk tillämpning" visas den genomsnittliga poängen som uppgivits på en skala från 0-10, där gröna staplar är medelvärdet från förenkäten och gula staplar från efterenkäten. Under rubriken "Praktisk tillämpning" och "Upplevd nytta av utbildningen" finns också staplar (endast gröna staplar) som istället visar antal personer som svarat alternativen 0-10.

Kunskap

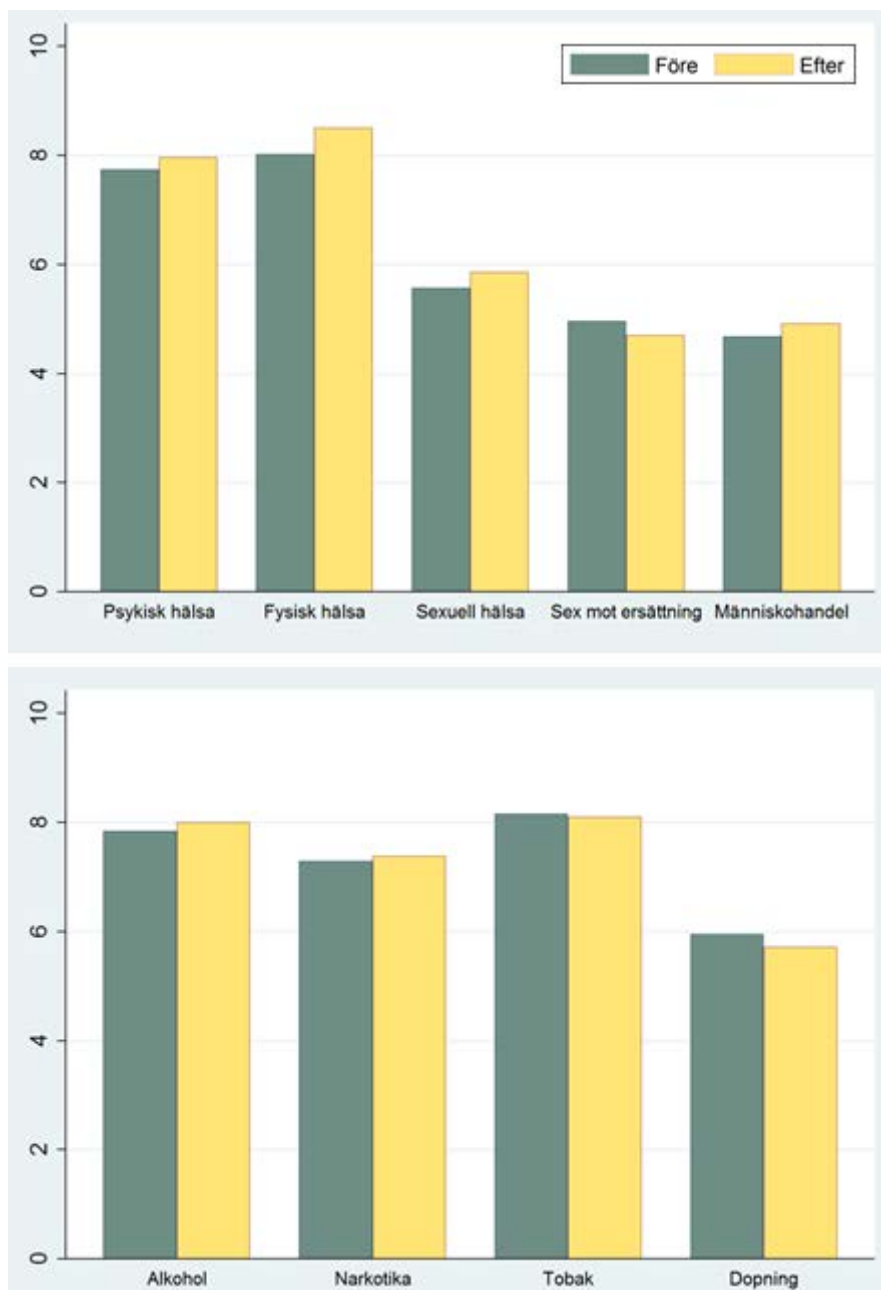
Överlag uppger de som gått utbildningen att kunskapen är något högre efter utbildningen än innan. Störst skillnad syns för kunskap kring "Psykisk hälsa" följt av de olika ANDT-områdena. Lägst kunskaper, både före och efter utbildningen uppges inom områdena "Sex mot ersättning", "Människohandel" samt "Dopning".

Figur 1. Hur stora upplever du dina kunskaper vara om förebyggande arbete för målgruppen i följande områden?

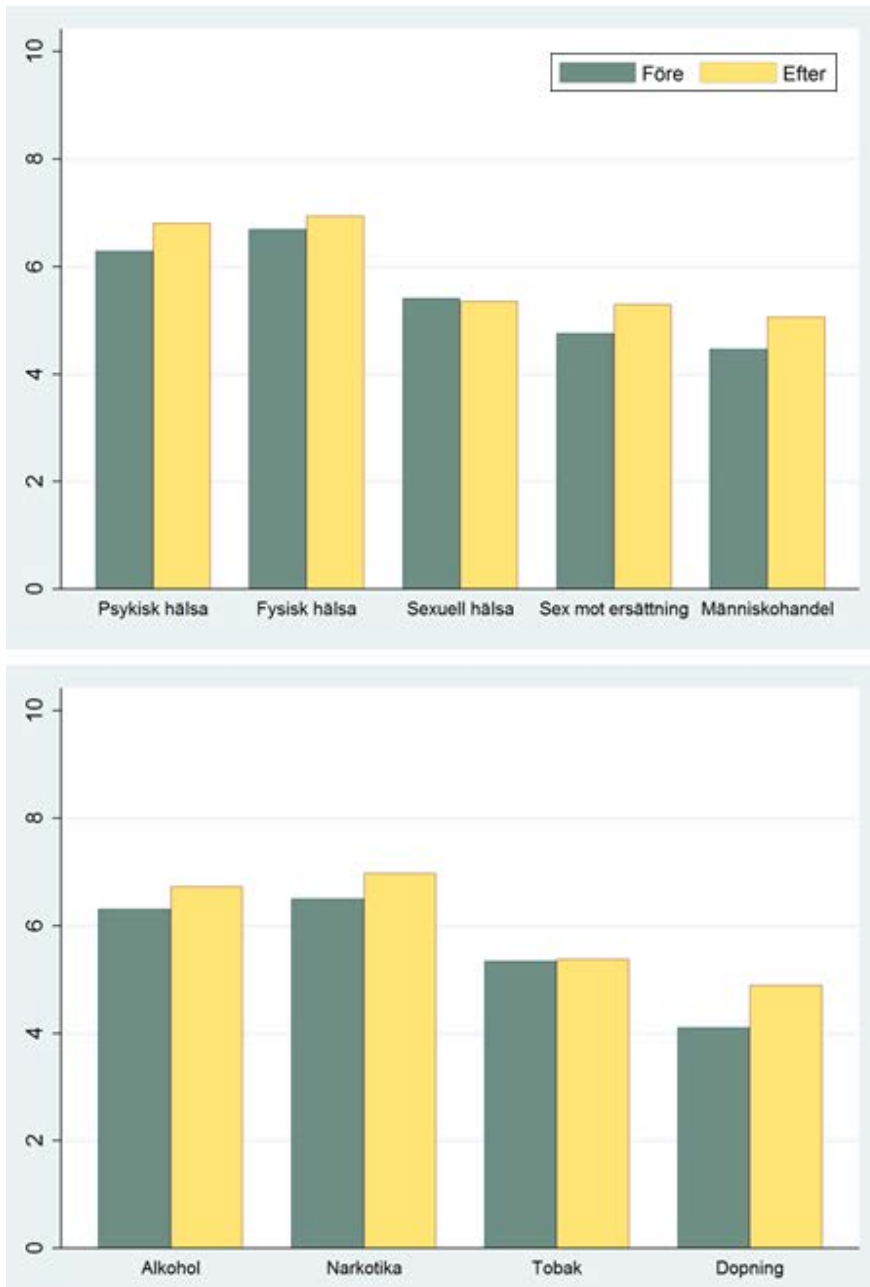
Möjlighet till att tillämpa

Den upplevda tryggheten med att ta upp oro kring olika frågor är ungefär på samma nivå efter utbildningen som innan. Liksom för kunskaperna om förebyggande arbete är det "Sex mot ersättning" och "Människohandel" som genererar lägst skattning, cirka 5 på en skala 0-10, följt av "Sexuell hälsa" och "Dopning".

Figur 2. Upplever du att du känner dig trygg med att ta upp din oro med ungdomarna kring följande områden?

Störst upplevd samsyn i hur personalen agerar vid oro uppges för situationer som berör psykisk och fysisk ohälsa samt alkohol och narkotika. Lägst samsyn uppges för dopning följt av människohandel. Samsynen uppges som något högre efter utbildningen, framförallt för situationer som berör dopning.

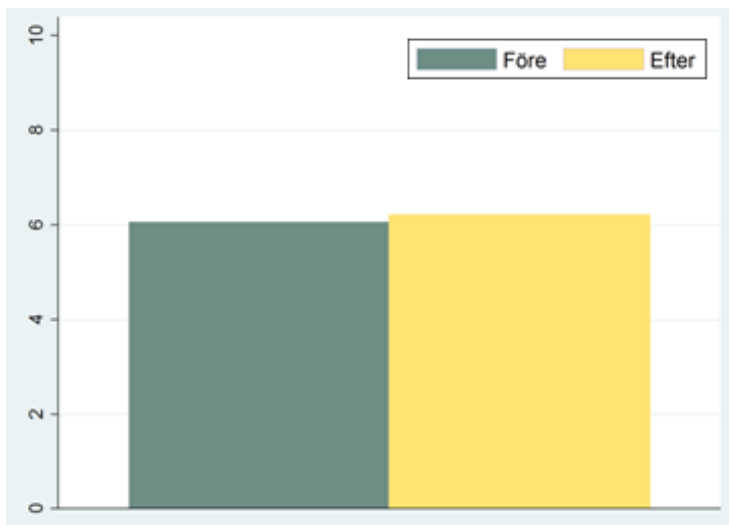

Figur 3. Upplever du att det finns en samsyn i hur ni i personalen agerar vid oro för situationer som berör följande områden?

På frågan "Vet du hur du ska agera i följande situationer?", där 0 motsvarar mycket bristfällig beredskap och 10 mycket hög, angavs en högre beredskap vad gäller misstanke om narkotikabruk samt introvert beteende/utåtagerande (cirka 8) än vad gäller misstanke om sex mot ersättning och människohandel (cirka 6). Det var inga märkbara förändringar efter utbildningen jämfört med innan.

Figur 4. Vet du hur du ska agera om du misstänker att en av ungdomarna på hemmet använder narkotika?

Figur 5. Vet du hur du ska agera om du misstänker att en av ungdomarna på hemmet har sålt sex mot ersättning?

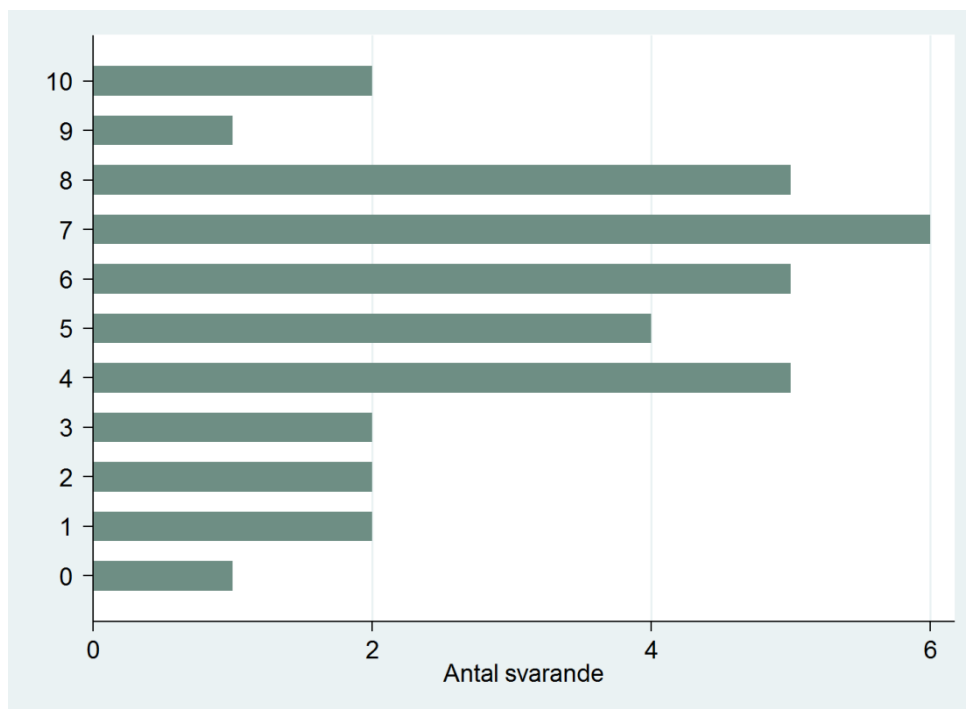
Figur 6. Vet du hur du ska agera om du märker att en av ungdomarna på hemmet drar sig undan alternativt är utåtagerande eller våldsam?

Figur 7. Vet du hur du ska agera om du misstänker att en av ungdomarna på hemmet varit utsatt för människohandel?

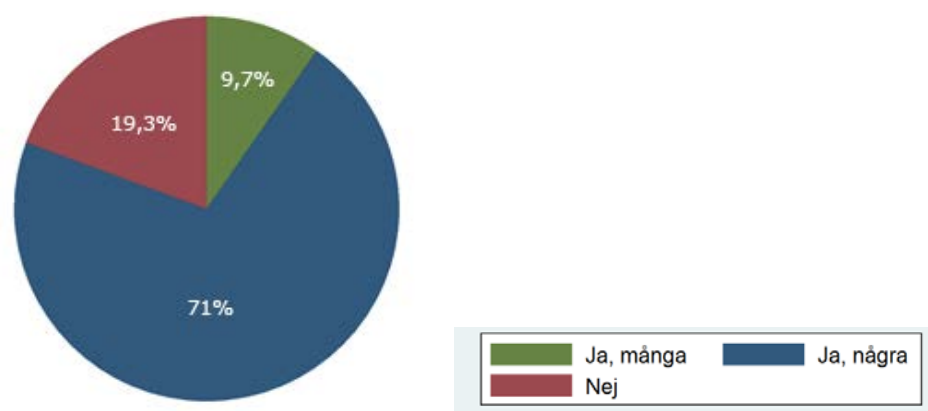
Praktisk tillämpning

Trots att kunskapen kring hur man ska agera i de ovan nämnda situationerna inte ändrats efter utbildningen uppgav alla utom en att de ändrat hur de agerat efter utbildningen och en majoritet bedömde ändringen till 6 eller högre på en skala 0-10 där 0 motsvarar väldigt liten utsträckning och 10 väldigt hög.

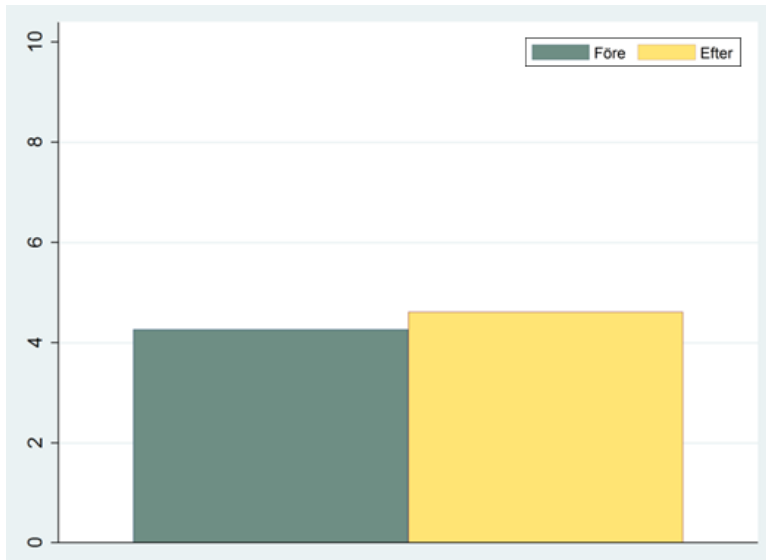
Figur 8. Vad gäller situationerna som beskrivs ovan, har du ändrat hur du agerar efter utbildningen?

Vad gäller att initiera samtal med ungdomarna uppgav drygt 80 procent att de efter utbildningen initierat fler samtal kring de berörda områdena, varav nästan 10 procent uppgav att de initierat många fler samtal.

Figur 9. Har du efter utbildningen initierat fler samtal kring hälsa, ANDT, sex mot ersättning etc med ungdomarna?

På frågan kring att arbeta aktivt för att minska tobaksanvändandet bland ungdomarna, där 0 motsvarar väldigt i mycket liten utsträckning och 10 i mycket stor utsträckning, uppgavs i genomsnitt 4. Motsvarande siffra för huruvida man tar initiativ till relationsbyggande med ungdomarna var 8. Varken att arbeta aktivt för att minska tobaksanvändning bland ungdomarna eller att ta initiativ till relationsbygge med ungdomarna ändrades nämnvärt efter utbildningen jämfört med innan.

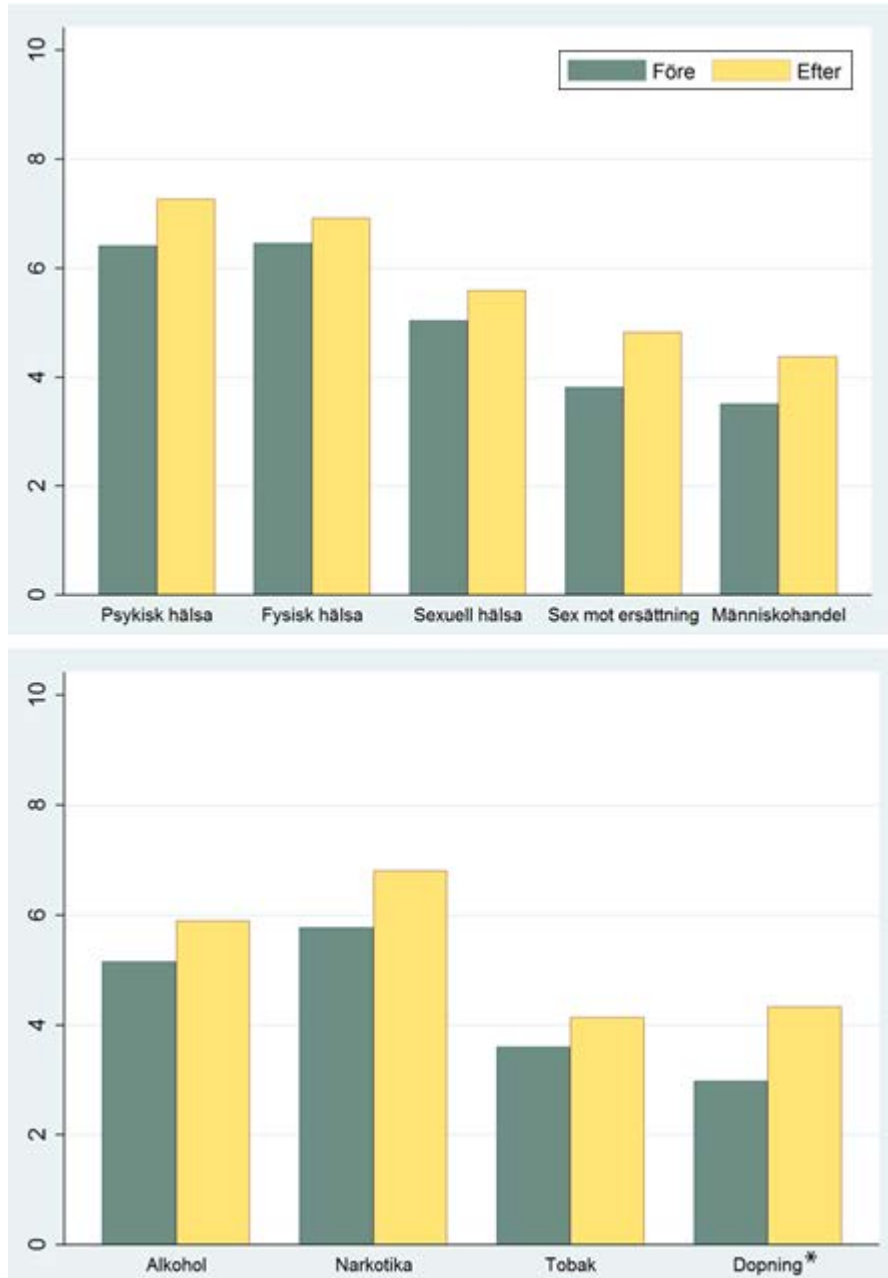

Figur 10. Arbetar du aktivt för att minska användningen av tobak bland ungdomarna?

Figur 11. Tar du initiativ till relationsbyggande med ungdomarna?

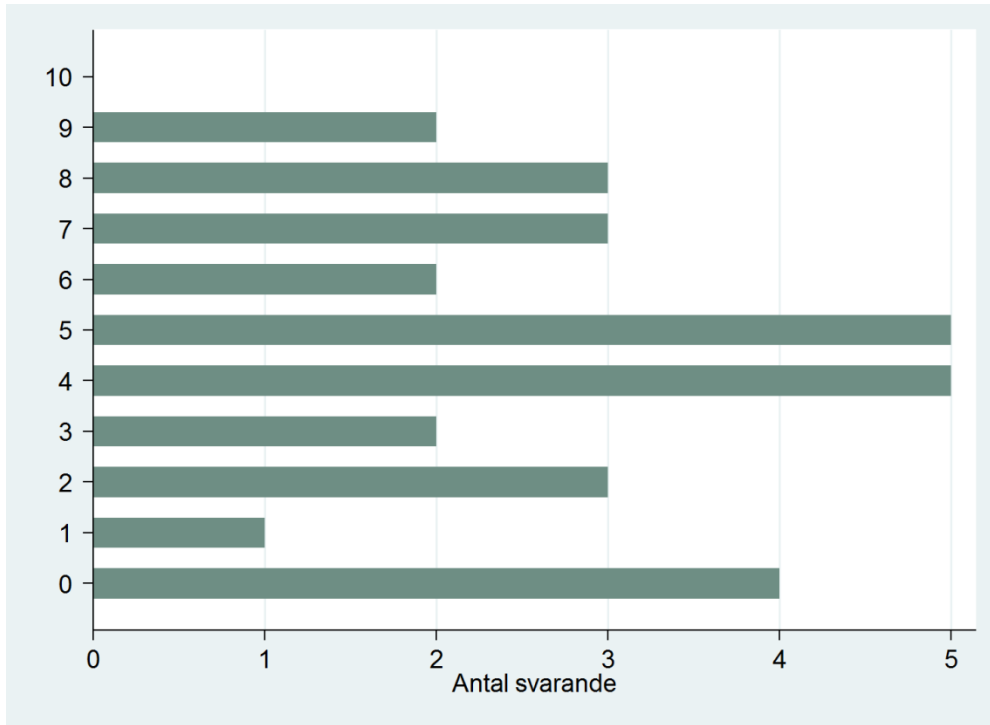
Efter utbildningen uppgav de som deltagit i utbildningen generellt sett att de i högre utsträckning än innan utbildningen rådgör med andra professionella för att hantera svårigheter i arbetet. De områden där kunskaperna, den upplevda tryggheten och samsynen var lägst var också de områden där de svarande uppgav att de rådgör med andra professionella i minst utsträckning, både innan och efter utbildningen.

Figur 12. Rådgör du med andra professionella (utöver dina kollegor) för att hantera svårigheter i ditt arbete gällande följande områden?

* Skillnaderna i svar mellan före- och efterenkäten är signifikanta enligt Mann-Whitney rangsumma test (non-parametric)

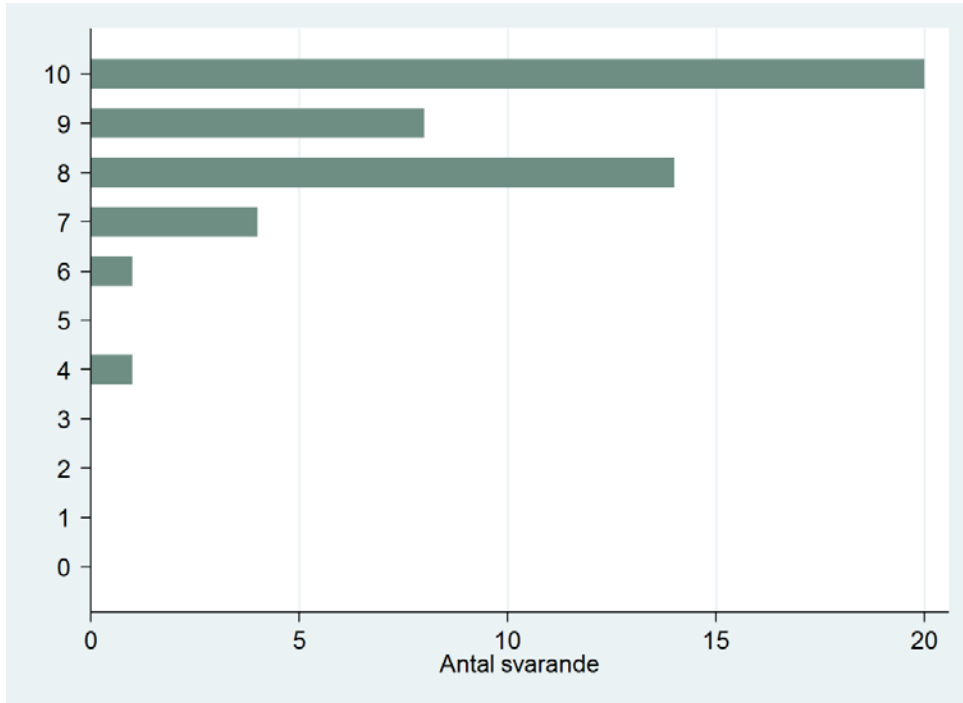
Endast 30 av de 37 som svarade på efterenkäten besvarade frågan om utbildningen lett till ändrade arbetsrutiner. Av de 30 uppgav fyra att arbetsrutinerna ändrats i väldigt liten utsträckning (värde 0) på en skala 0-10. En tredjedel angav 6 eller högre.

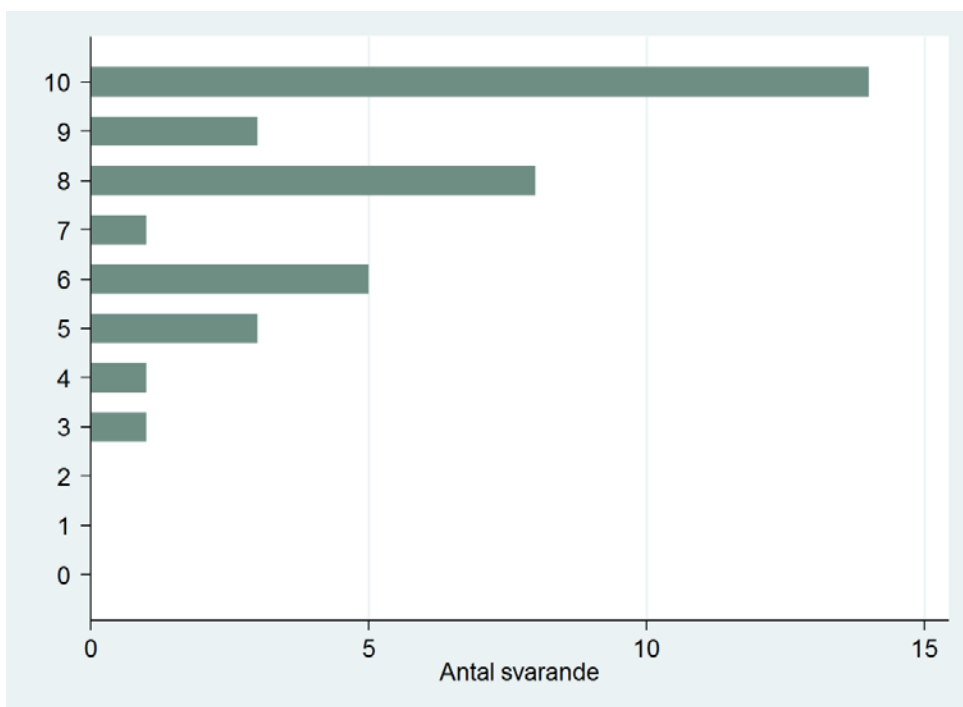
Figur 13. Har utbildningen gjort att ni ändrat era arbetsrutiner inom arbetsgruppen?

Nyttan med utbildningen

Alla utom en uppgav innan utbildningen att de hade ett behov av utbildningen som motsvarade 6 eller högre på en skala 0-10. Efter utbildningen svarade 31 av 36, 6 eller högre på frågan om utbildningen varit relevant för deras arbete.

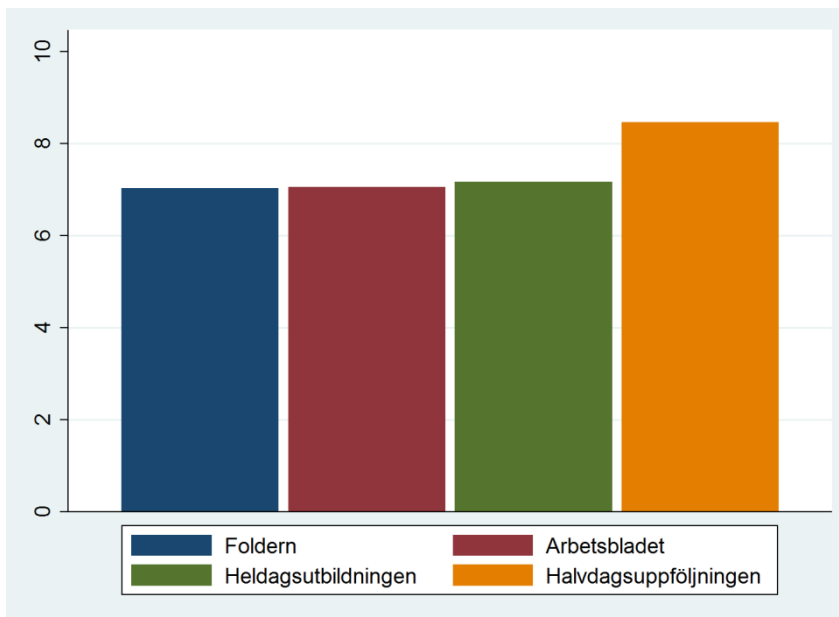

Figur 14. Upplever du att du har ett behov av utbildningen (och dess olika teman) för ditt arbete?

Figur 15. Har den här utbildningen varit relevant för ditt arbete?

Störst nytta uppgavs halvdagsuppföljningen ha haft (8 på en skala 0-10), medan de övriga tre delarna uppgavs ha haft något mindre, men fortfarande stor (cirka 7) nytta.

Figur 16. Hur stor upplevde du att nyttan var med följande delar av utbildningen?

I den öppna frågan kring vad som varit mest värdefullt med utbildningen uppgav flera att få arbeta med praktiska exempel, att få ta del av goda exempel och att få diskutera och reflektera. Många uppgav också att få träffa och diskutera med personal från andra boenden som viktigt. Även att få bekräftelse på att det arbete man gör är viktigt uppgavs som värdefullt av flera.

På frågan om man saknade något i utbildningen svarade flera att man vill ha fördjupad kunskap kring de olika områdena, framförallt lyftes människohandel och sex mot ersättning fram som ämnen där mer kunskap behövs. Flera påpekade också behovet av att utbildningen följs upp på arbetsplatsen efter utbildningen.

Sammanfattning

Av de 51 som svarade på förenkäten svarade endast 37 även på efterenkäten. Flertalet av de som inte deltog vid uppföljningsdagen arbetade på ett HVB-hem som genomfört en omorganisation mellan utbildningstillfällena. Det är svårt att veta hur väl de 37 som svarat är representativa även för de 14 som inte svarat och därför ska slutsatser kring förändringarna i svar mellan de två enkäterna dras med försiktighet. Dessutom var få skillnader mellan före- och efterenkäten signifikanta. Tidsperioden mellan de två enkäterna var relativt kort, 5 veckor, vilket kan ha påverkat svaren, framförallt kring ändringar i den praktiska tillämpningen.

Överlag bedömdes både kunskapen och möjligheter att tillämpa som relativt lika innan och efter utbildningen. Lägst kunskaper, beredskap och trygghet att agera uppgavs kring områdena: människohandel, sex mot ersättning och dopning.

Trots de relativt små skillnaderna i kunskap och möjlighet att tillämpa uppgav många av de som deltog i utbildningen ändringar i praktiskt tillämpning efter utbildningen, både vad gäller agerande i specifikt angivna problematiska situationer kring bland annat misstanke om narkotika eller sex mot ersättning och antal initierade samtal med ungdomarna kring ANDT, sex mot ersättning etc. Flertalet uppgav också att de ändrat sina rutiner på arbetsplatsen åtminstone i viss utsträckning.

De allra flesta angav att utbildningen varit relevant för deras arbete, störst nytta bedömdes halvdagsuppföljningen ha. Det som lyftes fram som extra viktigt var att få arbeta med praktiska exempel och att få diskutera och reflektera tillsammans med personal från andra boenden. Flera efterfrågade fördjupade kunskaper inom de berörda områdena och mer uppföljning av utbildningen på arbetsplatsen.